

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert
mellomrom. Legg ved
portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan
bli korta ned. Legg ved
portrettfoto.

Hilde Reinertsen
hilder@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Redaksjonssekretær.

Klassekampen honorerer normalt ikke innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

DEBATT

Klinikken Sex og samfunn viderefører en arv vi må ta vare på.

Livsviktig kunnskap

Berit Austveg og
Lisbet Nordtvedt

KRONIKK

Noen typer tjenester må nærmest kontinuerlig rettferdiggjøre sin eksistens. Et eksempel er klinikken Sex og samfunn – senter for ung seksualitet. Klinikken, som ligger i Oslo, gir tilbud til et stort antall klienter, vesentlig til ungdom i hovedstaden, og den er et kompetansesenter for hele landet. Klinikken og dens historie gir grunn til noen refleksjoner.

Sex og samfunn har fått støtte fra Oslo kommune i mange år. For 2008 var støtten først ikke tilstrekkelig, men en tilleggsbevilgning i tolvte time reddet klinikken. For 2009 er bevilgningen økt. Dessuten fikk klinikken for første gang i historien bevilget penger over statsbudsjettet. Det har vært tradisjon for at klinikken og dens forløpere har måttet kjempe for sin eksistens. Vi mener at det faktum at det stadig må kriseløsninger til for å redde klinikken er et utslag av viktige understrømninger, som kan karakteriseres som samfunnets ambivalens overfor det faktum at ungdommer er seksuelt aktive og har rett til at deres seksualitet skal være tryggest mulig.

Sex og samfunn har aner tilbake til Sosialistiske legers forening, som hadde kanoner som Karl Evang blant sine stiftere. Den senere så mektige helsedirektøren mente at åpenhet og opplysning om seksualitet var en sentral komponent i moderniseringsprosjektet for landet vårt, og helt sentralt for helse. Han var i 1932 med på å starte Populært Tidsskrift for Seksuell Opplysning. Tidsskriftet argumenterte for at seksualitet var et område der samfunnet hadde et betydelig ansvar for å beskytte de mest sårbare mot fysiske og mentale helseskader, og mot å komme i uønskede livssituasjoner. Og ikke minst var kunnskap og åpenhet om seksualitet nødvendig for kvinners frigjøring.

Klinikkens forgjenger, Sosialistiske legers forenings klinikk for seksuell opplysning, startet i 1971. Motivasjonen for opprettelsen var at seksualopplysningen i skolen var for svak, og prevensjonstilbudet for dårlig. En annen

viktig grunn var daværende abortlov, som krevde at en nemnd avgjorde alle abortsaker. Praksis varierte sterkt i de ulike abortnemndene. I Oslo var avslagsprosenten størst for de yngste, de ugifte og for dem med lav utdanning. Noen ble desperate når de fikk avslag; de farlige, illegale abortenes tid var ennå ikke over.

Gjennom snart 40 år har klinikken skiftet navn flere ganger. Det har hele tiden særlig vært ungdom som har søkt dit. Prevensjon- og abortrådgivning har alltid stått sentralt. Det er fortsatt behov for seksualopplysning. I tidligere tider var det

ring av seksuell identitet, egen og den andre parts begjær, tiltrekning og kjærlighet, forholdet til egen kropp, og omgivelsenes forventninger. Erfaringene fra Sex og samfunn viser at skolens undervisning fortsatt er langt fra tilstrekkelig. I tillegg til de mange som kommer til klinikken, er det mange tusen henvendelser fra hele landet via telefon og e-post hvert år.

Sex og samfunn arbeider for å sette seksuelle rettigheter på dagsorden. Det innebærer at allerede eksisterende menneskerettigheter, nedfelt i menneskerettighetskonvensjoner, anvendes på seksualitetens område. Av

OPPLYSNING: Klinikken Sex og samfunn – senter for ung seksualitet har flere forløpere. Her rommet for seksualundervisning og prevensjon på Vaterland Skoles «et sted å være» i 1969.

FOTO: NTB/SCANPIX

«Skolens undervisning er fortsatt langt fra tilstrekkelig»

mangel på elementær kunnskap om kjønnsorganene og deres funksjoner, befruktning og seksuelt overførbare infeksjoner. Dagens unge bombarderes av sex-budskap, men mangler ofte viktig kunnskap som kan hjelpe dem til å bli trygge i sin håndte-

disse rettighetene er retten til liv og retten til den høyest oppnåelige helsetilstand, som blant annet innebærer at staten ikke skal føre en politikk som medfører at kvinner unødig mister livet eller skader sin helse.

Verden over går frivillige organi-

sasjoner i bresjen for å påvirke opinion og makthavere for å akseptere de seksuelle rettighetene. Sex og samfunn benytter uttrykkene *selvbestemt prevensjon* og *selvbestemt seksualitet* i sitt arbeid for med frihet til å ha, føle og uttrykke seksualitet på en ansvarsfull måte.

Sex og samfunn og forløperne har alltid slitt økonomisk, og flere ganger har det vært trussel om nedleggelse. Dette har ført til demonstrasjoner og underskriftskampanjer, og hver gang har klinikken fått fortsette. Det er ikke nødvendigvis usunt å stadig måtte rettferdiggjøre seg, det kan anspore til kreativitet og stadig fornyet pionerånd. Men det går en grense der for mye krefter går med til å arbeide for fortsatt drift.

Vi ser på Sex og samfunn som et nødvendig supplement til helsestasjoner for ungdom. Disse helsestasjonene er nært der folk bor. Det kan være en fordel, men det kan også være en ulempe fordi diskresjon er så viktig for ungdommer. Dessuten har Sex og samfunn lengre åpningstid enn helsestasjonene. Den betjener i stor grad personer i begynnelsen av 20-årene, og altså over vanlig alder for elever i videregående skoler, som er en hovedmålgruppe for helsestasjoner for ungdom. 20 til 24 år er den aldersgruppen som har høyest abortrate. Foreløpig fins klinikken bare i Oslo; vi mener det er behov for tilsvarende klinikker mange andre steder i landet.

Ungdom står på terskelen til voksenlivet, og trenger både støtte, veiledning og rammer – og frihet. Nå er et viktig tilbud til unge mennesker i hovedstaden og et landsomfattende kompetansesenter for ungdom og seksualitet sikret drift i ett år til, og vi ønsker å peke på hvor viktig det er å slå ring rundt slike tilbud. Den seksuelle helsen i Norge er god sammenliknet med mange andre land. Det er stor interesse internasjonalt for å beskrive sammenhengen mellom seksuell helse og generell velferd og utvikling. Vi har en viktig arv, og den må tas vare på.

Berit Austveg, lege, medlem av Norsk forening for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (NSRR)

Lisbet Nordtvedt, sykepleier, styreleder i NSRR

ba@helsetilsynet.no